

**Шлях
трансформації
та здобутків
Наукової
бібліотеки
Одеського
університету
(1920–2022)**

Етапи видозмінення бібліотеки

- ❑ Головна бібліотека вищої школи м. Одеси (1920–1924)
- ❑ Центральна наукова бібліотека м. Одеси (1924–1930)
- ❑ Одеська державна наукова бібліотека (1930–1933)
- ❑ Бібліотека Одеського державного університету (1933–1945)
- ❑ Наукова бібліотека Одеського державного університету імені І. І. Мечникова (1945–2000)
- ❑ Наукова бібліотека Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (2000– ...)

Керівництво бібліотеки

Флоровський
Антоній Васильович
1884-1968

Директор Головної бібліотеки
вищої школи м. Одеси 1922

- ❑ У 1921 р. А. В. Флоровський стає директором Одеської публічної бібліотеки, а у 1922 р. – директором головної бібліотеки Одеської вищої школи (колишньої університетської).
- ❑ Брав активну участь у роботі Одеського бібліографічного товариства при університеті (нині – ОНУ імені І. І. Мечникова).
- ❑ Організував у бібліотеці діяльність так, що в ній функціонувала постійна виставка новопридбаних книжок, активно йшла робота із розбирання та впорядкування книг, які надійшли на зберігання в дореволюційний час.

За час очолювання бібліотеки:

- ❑ створено Бібліографічний семінар (фактично працював з 1922 р.), першу в Україні бібліотечну науково-дослідну організацію;
- ❑ створено «Проект програми загальновишівського бібліографічного семінару при Головній бібліотеці Вищої школи м. Одеси»;
- ❑ у 1927 р. почав виходити друкований орган бібліотеки — «Праці Центральної наукової бібліотеки Одеси»
- ❑ у 1928 р. під керівництвом С. Рубінштейна при Центральній науковій бібліотеці м. Одеси було організовано аспірантуру з бібліотечної справи та бібліографії (С. Я. Боровий – перший випускник, відомий історик, фахівець з соціально-економічної історії XVI–XIX століть)

Рубінштейн
Сергій Леонідович
1889-1960

**Директор Центральної наукової
бібліотеки м. Одеси 1922-1930**

**Вайнштейн
Йосип Львович**
1894-1980

**Директор бібліотеки під час
злиття з Одес. публ. бібліотекою
1931-1933**

- ❑ Був одним з ініціаторів і організаторів Музею книги, який створювався у ЦНБ у середині 20-х років (відкритий в 1927 р). Він же підготував ґрунтовний опис експозиції Музею, опублікований у 1927 р.
- ❑ Бібліотека поступово трансформувалась із традиційного книгосховища в провідну науково-дослідну установу.

Повар Р. М.

?-1941

**Директор бібліотеки
ОДУ 1934-1941**

За час керування

- ❑ в бібліотеці, за допомогою вчених університету, була розроблена система класифікації літератури;
- ❑ було розпочато створення алфавітно-предметного покажчика до систематичного каталогу, а також складання тематичних картотек, таких як краєзнавча («Одесика») та з історії Одеського державного університету;
- ❑ бібліотека стала одержувати обов'язковий платний примірник усіх книжкових видань, що виходили в країні;
- ❑ було приділено увагу каталогізації картографічного матеріалу та опису рукописних карт;
- ❑ створено бібліографічний відділ (1938).

В період Другої світової війни співробітники бібліотеки перешкодили масовому вивезенню книг: розсипали книжковий каталог і склали в ящики у хаотичному порядку; «за найсуворішим наказом про найцінніші фонди Воронцовської та Строгановської бібліотек не згадувалось, їхні каталоги сховані, самі фонди були засекречені і, таким чином, врятовані...».

Тюнєєва

**Олександра Миколаївна
(1888-1984)**

директор Одеської міської публічної бібліотеки (1941), а з 1942 р. відбулося злиття з університетською бібліотекою, внаслідок цього утворилася Одеська центральна наукова бібліотека, де й працювала до 1947 р.

**Литовченко
Василь Іванович**
1902-1977

**Директор Наукової бібліотеки
ОДУ ім. І. І. Мечникова 1945-1946**

Домігся розширення штату для проведення якнайшвидшої й повної інвентаризації та каталогізації фонду.

**Дроздов
Олексій Михайлович**

На посаді директора бібліотеки
перебував 1946–1947 рр.

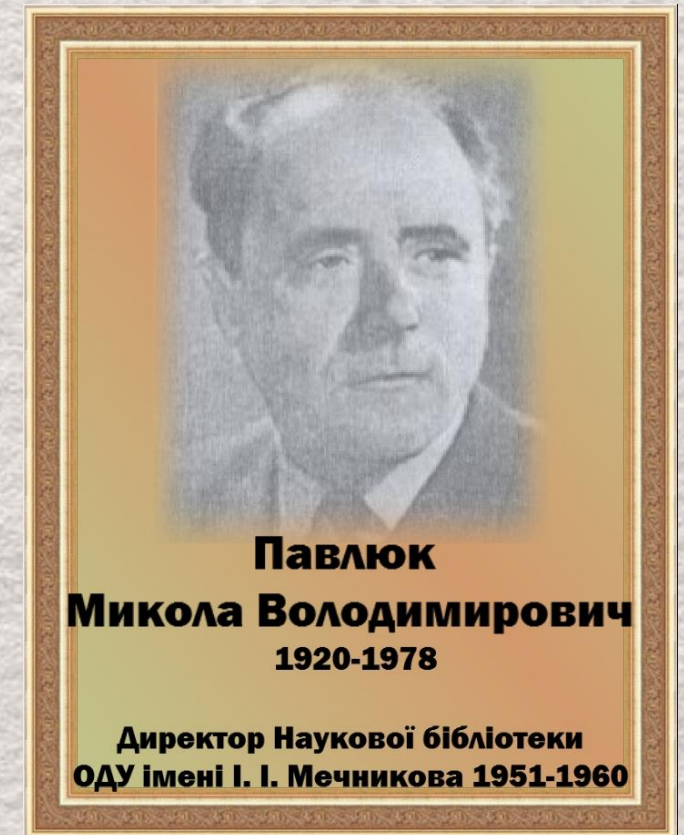
Плосконос Г. Д.

Очолював бібліотеку
1947–1951 рр.

За час керівництва бібліотеки розпочалося:

- ❑ складання спеціалізованих картотек;
- ❑ розкриття та популяризація інформаційного потенціалу фондів НБ;
- ❑ видання бібліографічних покажчиків.

- ❑ У 1957 р. побачив світ спеціальний випуск «Праць Одеського державного університету» (Бібліографічна серія), у якому вперше була зроблена спроба систематизувати публікації вчених університету, розміщені у його періодичних виданнях за весь дореволюційний період.

Керівники бібліотеки 1960 –1961 рр.

Коляда І. М.

Лютий–травень
1960

Яровий А. З.

Вересень–листопад
1960

Кирилов І. М.

1960–1961

Бондаренко

Петро Михайлович

1922-2003

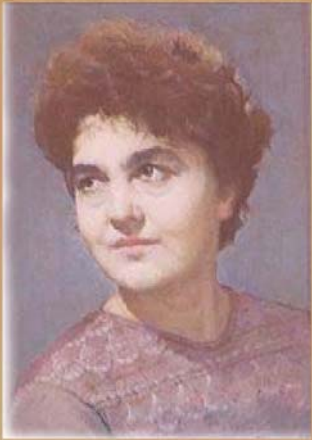
Директор Наукової бібліотеки

ОДУ імені І. І. Мечникова 1961-1988

За час керування:

- ❑ відновив свою роботу Музей рідкісної книги;
- ❑ створені спеціалізовані читальні зали: природних наук, суспільних наук, гуманітарних наук, де у відкритому доступі була представлена необхідна література та реферативні журнали;
- ❑ Наукова бібліотека ОДУ імені І. І. Мечникова стала методичним центром бібліотек закладів вищої освіти м. Одеси (1970);
- ❑ наукова та студентська бібліотеки (з фондом в 861 тисячу одиниць) були об'єднані в єдиний структурний підрозділ університету;
- ❑ був відкритий читальний зал періодичних видань;
- ❑ введений єдиний читацький квиток, що дозволяв отримувати літературу на всіх пунктах видачі.

Тарасенко

Тамара Андріївна
1939-1992

**Директор Наукової бібліотеки
ОДУ імені І. І. Мечникова 1988-1989**

С. М. Старицька на посаді директора, сконцентрувала увагу на комплектуванні книгозбірні. Бібліотека сама розшукувала джерела поповнення фондів: книгообмін, спонсорські та благодійні внески, подарунки організацій, окремих осіб, зокрема професорів університету.

Старицька
Світлана Михайлівна

**Директор Наукової бібліотеки
ОДУ ім. І. І. Мечникова 1989-1998**

Розробила стратегію перетворення бібліотеки в потужний науково-культурний центр, в базу численних і різноманітних добровільних культурних організацій і товариств. Однак втілити ці плани в життя так і не вдалося.

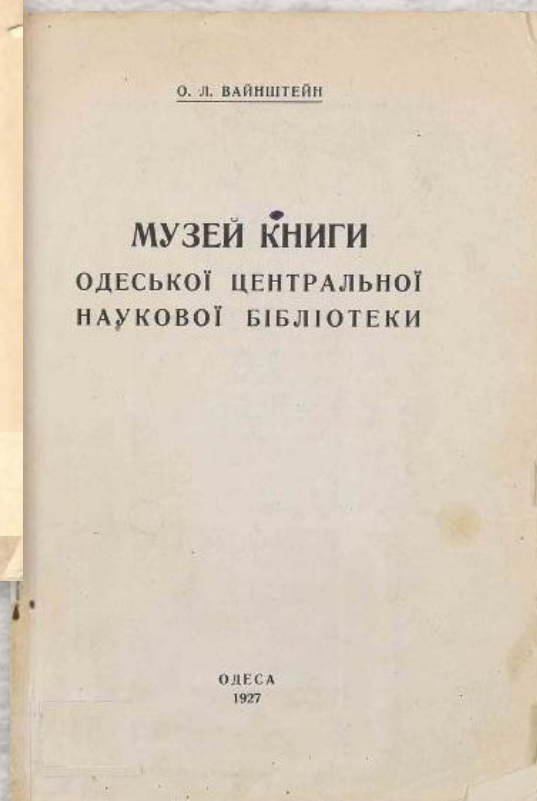
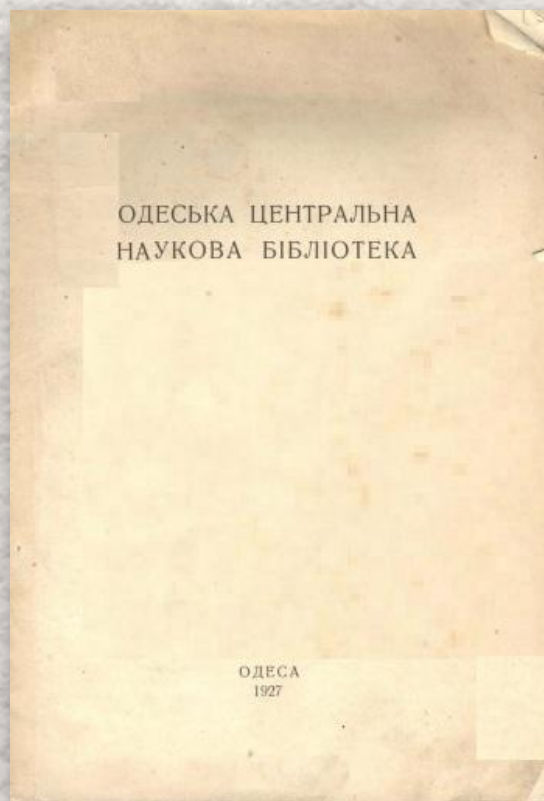

Під керівництвом М. О. Подрезової бібліотека перетворилась в потужний інформаційний центр сучасності:

- ❑ створено фаховий журнал «Бібліотечний Меркурій» (до 2019 р. – «Вісник Одеського національного університету. Бібліотекознавство, бібліографознавство, книгознавство»);
- ❑ створено Архів-репозитарій електронних документів ОНУ;
- ❑ модернізовані процеси обслуговування читачів;
- ❑ була зроблена реорганізація структури НБ;
- ❑ проводяться наукометричні та бібліометричні дослідження;
- ❑ Наукова бібліотека бере участь у створенні Державного реєстру книжкових пам'яток України як складової частини Державного реєстру національного культурного надбання;
- ❑ НБ ОНУ імені І. І. Мечникова стала зональним методичним об'єднанням бібліотек ЗВО Півдня України;
- ❑ Бібліотека проводить семінари, конференції як на всеукраїнському так і на міжнародному рівнях.

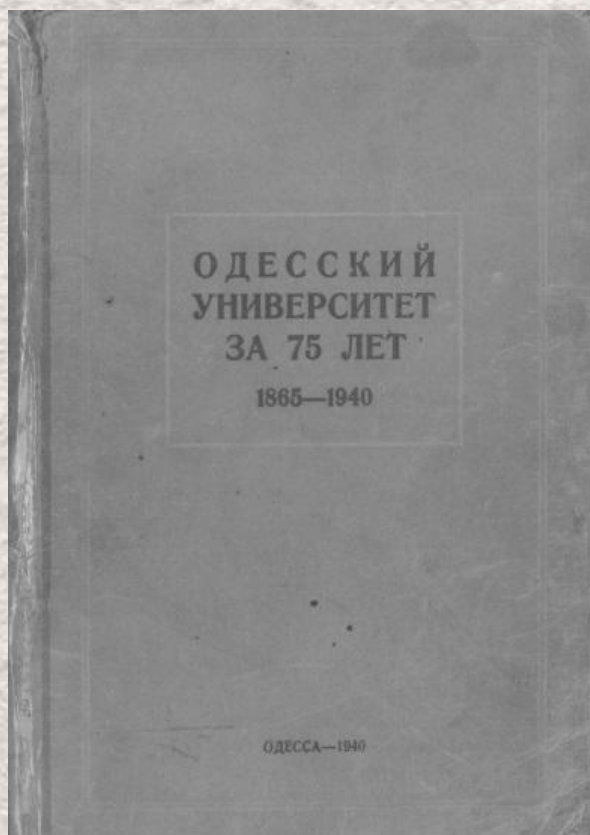

**Вайнштейн О. Л. Одеська
Центральна наукова бібліотека
/ О. Л. Вайнштейн. – Одеса, 1927.
– 55 с. Шифр: 230/3774**

**Вайнштейн О. Л. Музей книги
Одеської Центральної наукової
бібліотеки / О. Л. Вайнштейн. –
Одеса, 1927. – 55 с.
Шифр: 230/169**

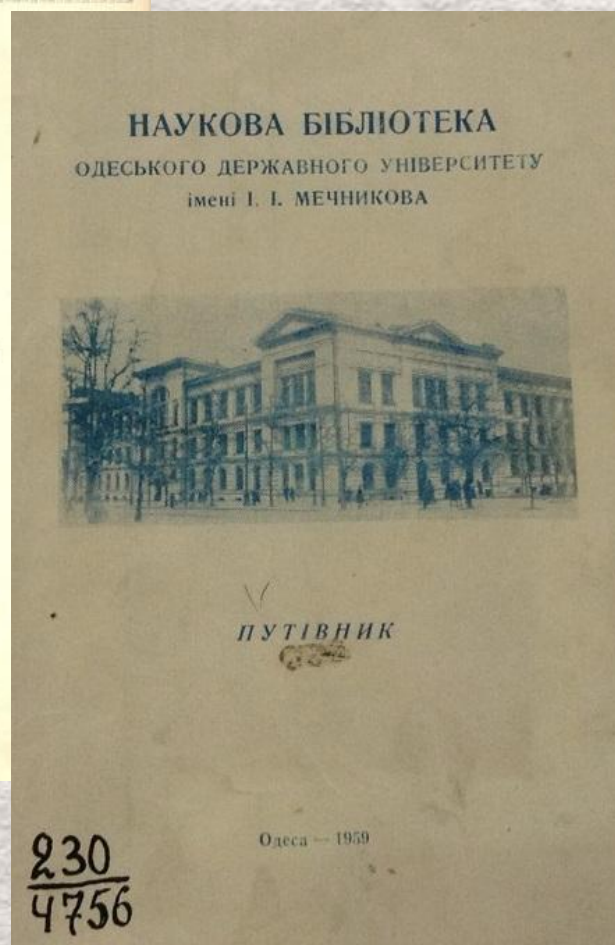
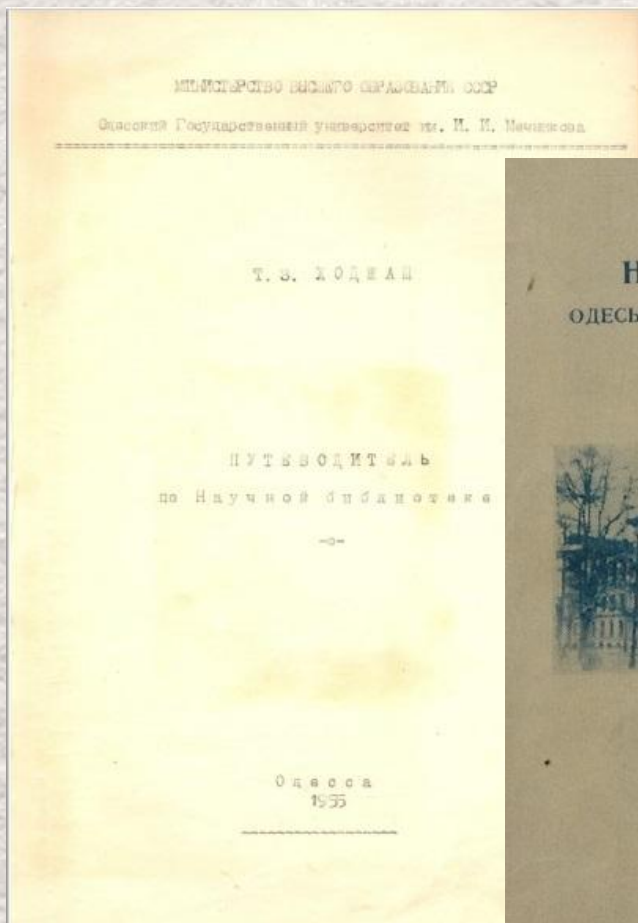

Повар [Р. М.] Путь библиотеки Одесского государственного университета / [Р. М.] Повар, Милова // Одесский университет за 75 лет (1865–1940). – Одесса, 1940. – С.187–196.
Шифр: 215/531

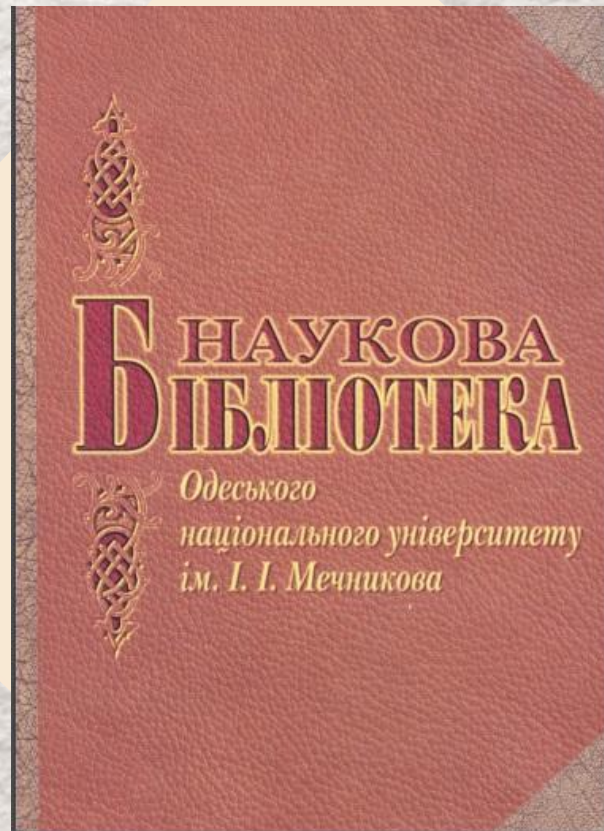
Времена и годы : воспоминания ветеранов войны и труда Одесского университета / ОНУ им. И. И. Мечникова ; редкол.: М. Е. Раковский [и др.]. – Одесса : Астропринт, 1998. – Вып. 1. – 142 с. ; 1999. – Вып. 2. – 161 с. *Шифр: 15/11409*

Ходжаш Т. З. Путеводитель по Научной библиотеке / Т. З. Ходжаш. – Одесса, 1955. – 47 с. Шифр: 230/3777

Ходжаш Т. З. Наукова бібліотека Одеського державного університету імені І. І. Мечникова : путівник / Т. З. Ходжаш. – Одеса : ОДУ ім. І. І. Мечникова, 1959. – 95 с. Шифр: 230/12249, 12250

Наукова бібліотека Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова : іст. нарис : до 185-річчя заснування / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Наук. б-ка ; відп. ред.: В. А. Сминтина ; упоряд.: М. О. Подрезова [та ін.]. – Одеса : Астропринт, 2002. – 246 с. Шифр: 230/11627

Видання присвячене історії та сьогоденню НБ ОНУ імені І. І. Мечникова, що вийшло друком з нагоди 185 річниці від дня її заснування. Свій початок бібліотека бере ще з Рішельєвського ліцею, фонд якої постійно поповнювався та отримав визнання не лише в межах країни, а й за кордоном. Бібліотека зазнала низку трансформацій.

Два століття служіння книзі. Історія Наукової бібліотеки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, 1817-2017 / М. В. Алексєєнко, М. О. Подрезова, О. В. Полевщикова, В. П. Пружина, В. В. Самодурова ; авт. вступ. ст. та наук. ред. І. М. Коваль ; відп. ред. М. О. Подрезова. – Одеса : Одес. нац. ун-т, 2017. – 290 с.

В монографії, на основі архівних документів, спогадів та виданих джерел, розглядається історія виникнення, становлення та розвитку Наукової бібліотеки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова; приділяється увага керівникам та відомим співробітникам бібліотеки, що відігравали важливу роль у її діяльності. Праця підготовлена з нагоди ювілею бібліотеки. За двохсотрічну історію кожний період накладав свій відбиток на стан її фондів, зміст роботи, інтереси читачів.

Науково- видавнича діяльність бібліотеки

З вересня 2004 р. фонд рідкісних книг та рукописів бібліотеки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, в якому містяться чимало пам'яток книжкової культури європейського значення, є об'єктом Національного надбання України (постанова Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2004 р. № 1241).

Наукова бібліотека

У ХХІ столітті продовжує свою освітянську місію, що була закладена ще з початків свого існування, а також займається науковою роботою з вивчення історичних зібрань, реконструкції «розсіяних» колекцій; досліджень з історії університету, бібліотеки; краєзнавчих та біографічних досліджень, що пов'язані з історією університету. Результати досліджень представлені як на шпальтах періодики, так і в межах серійних видань.

Офіційний веб-сайт Наукової бібліотеки ОНУ імені І. І. Мечникова

<http://lib.onu.edu.ua/>

The screenshot shows the top section of the website. At the top left is a blue header with a photo of a person reading and the text "Наукова бібліотека Одеського Національного університету імені І.І.Мечникова". To the right of the header is a phone number "(048)722-12-10" and social media icons for Facebook and YouTube. Below the header is a navigation menu with items: ГОЛОВНА, НОВИНИ, ФОНДИ, ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ, НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ, ЧИТАЧАМ, and МЕТОДИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ. The main content area features a large image of red poppies with the text "Вітає Наукова Бібліотека" and "ДЕЯКІШЕ" overlaid. Below the image is a quote: "Те, що ми знаємо — обмежене, а те, що не знаємо — безмежне..." (Апулей). At the bottom, there are three columns of service descriptions: "Електронний репозитарій", "Електронна бібліотека рідкісних видань", and "Електронний каталог". A blue button at the bottom right says "Відправте нам запитання" with a "live" indicator.

Наукова бібліотека
Одеського Національного університету
імені І.І.Мечникова

(048)722-12-10

ГОЛОВНА ▾ НОВИНИ ФОНДИ ▾ ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ ▾ НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ▾ ЧИТАЧАМ МЕТОДИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ ▾

Вітає Наукова Бібліотека

ДЕЯКІШЕ

"Те, що ми знаємо — обмежене, а те, що не знаємо — безмежне..."
(Апулей)

Електронний репозитарій
Електронний репозитарій – це повнотекстовий електронний ресурс Наукової бібліотеки, який містить понад 20000

Електронна бібліотека рідкісних видань
В електронній бібліотеці рідкісних видань знаходяться цифрові копії цінних і рідкісних

Електронний каталог
Пошук та замовлення: підручників, методичних вказівок, довідників, журналів, художньої літератури

Відправте нам запитання **live**

У 2007 р. Наукова бібліотека заснувала фаховий журнал **«Вісник Одеського національного університету. Серія: Бібліотекознавство, бібліографознавство, книгознавство»**, на сторінках якого представлені дослідження як теоретичного, так і практичного характеру. З 2019 р. (вип. 1(21)) журнал змінив назву на **«Бібліотечний Меркурій»** та складається з таких розділів: «дослідження з історії бібліотечної, бібліографічної та видавничої діяльності», «інформаційно-бібліографічні дослідження», «книжкові колекції, стародруки та рідкісні видання», «інноваційні процеси в бібліотечній справі».

НБ ОНУ імені І. І. Мечникова заснувала міні-електронний журнал **«Biblio-Kolegium»**, де публікуються матеріали щорічної звітної наукової конференції професорсько-викладацького складу та наукових працівників ОНУ секції «Бібліотечно-бібліографічної справи».

Енциклопедичні та біографічні словники

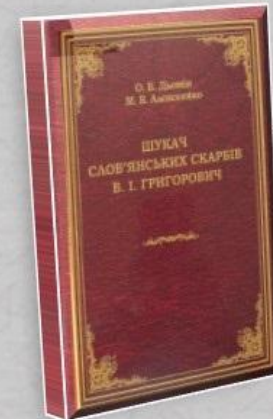
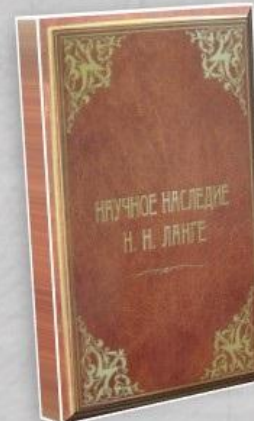

Сайт НБ ОНУ, розділ Наукова діяльність:
<http://lib.onu.edu.ua/trudy/>

Історико-біографічні монографії

Серія «Розвиток науки в Одеському
національному університеті
імені І. І. Мечникова»

Біобібліографічні показчики

Серія «Траці вчених Одеського
національного університету
імені І. І. Мечникова»

Серія «Біобібліографія вчених
університету»

У скарбниці Наукової бібліотеки : каталог виставки особистої колекції професора Валентина Андрійовича Сминтини / ОНУ ім. І. І. Мечникова, Наук. б-ка ; упоряд.: М. О. Подрезова, Т. М. Шершун. – Одеса : Астропринт, 2010. – 107 с.,14 арк. іл. – (Книжкові колекції Наукової бібліотеки Одеського університету). Шифр: 230/12206

*Книжкові пам'ятки
Наукової бібліотеки
Одеського національного
університету*

**Серія «Книжкові
колекції НБ ОНУ імені
І. І. Мечникова»**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Наукова бібліотека

Серія: Книжкові колекції Наукової бібліотеки
Одеського (Новоросійського) університету

**У СКАРБНИЦІ
НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ**

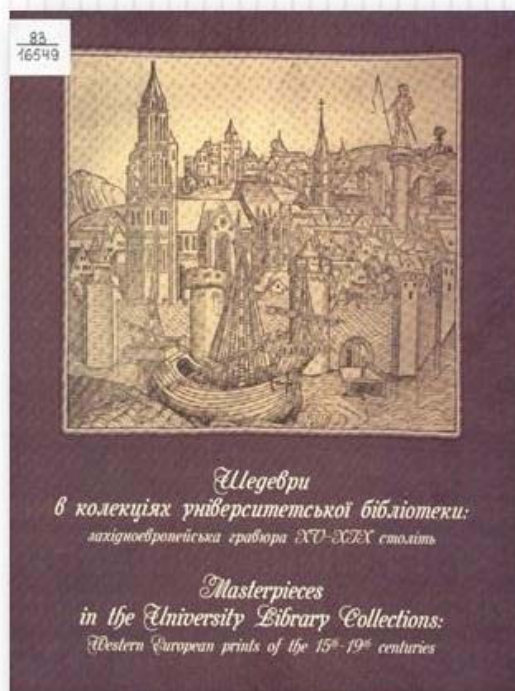
Каталог виставки особистої колекції професора
Валентина Андрійовича Сминтини

Одеса
"Астропринт"
2010

Книжкові пам'ятки Наукової бібліотеки Одеського національного університету : путівник / упоряд.: М. В. Алексєєнко, Г. В. Великодна, О. В. Полевщикова ; авт. передм. І. М. Коваль ; відп. ред. М. О. Подрезова ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Наук. б-ка. – Одеса : ОНУ, 2019. – 178 с. : іл. – (Книжкові колекції НБ ОНУ ім. І. І. Мечникова).

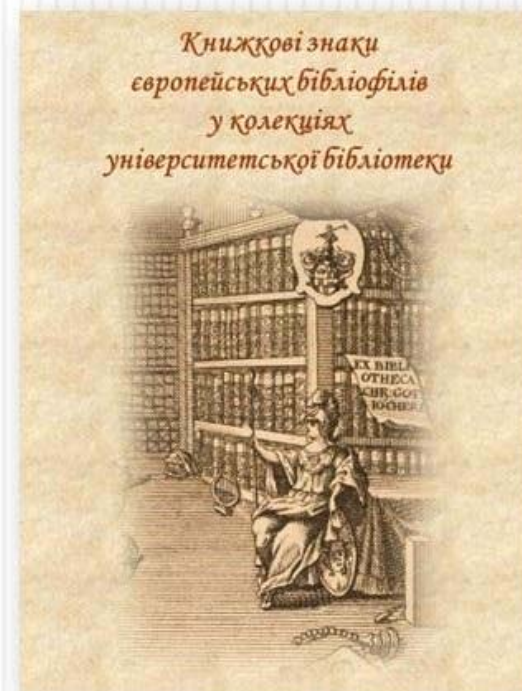

Серія «Музеї Одеського
національного університету
імені І. І. Мечникова»

Шевври в колекціях університетської бібліотеки: західноєвропейська гравюра XV–XIX століть = Masterpieces in the University Library collections: western european prints of the XV-XIX centuries : каталог-альбом / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Наук. б-ка ; упоряд.: О. В. Полевщикова [та ін.] ; пер. англ.: О. В. Полевщикова, О. Л. Ляшенко ; відп. ред. М. О. Подрезова. – Одеса : Астропринт, 2015. – 146 с. : грав. – (Музеї Одеського національного університету імені І. І. Мечникова ; вип. : Музей книги). - Текст: укр., англ.

Книжкові знаки європейських бібліофілів у колекціях університетської бібліотеки : альбом-каталог / упоряд.: О. В. Полевщикова, М. В. Алексеенко, Г. В. Великодна ; авт. передм. І. М. Коваль ; відп. ред. М. О. Подрезова ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Наук. б-ка. – Одеса : Астропринт, 2017. – (Музеї Одеського національного університету імені І. І. Мечникова ; вип. : Музей книги, № 2).

Наукова бібліотека ОНУ імені І. І. Мечникова в межах проекту **«Культура академічної доброчесності: роль бібліотек»** просуває принципи академічної етики та прозорості, розробляє та впроваджує комплекс заходів щодо запобігання недоброчесності при написанні наукових праць:

- створено БД «Формування академічної доброчесності» (<http://lib.onu.edu.ua/ukrayinska-bd-bib/>);
- БД методичного спрямування «Дослідникам» (<http://lib.onu.edu.ua/issledovatelyam/>);
- комплекс лекцій та практичних занять для магістрів, аспірантів і професорсько-викладацького складу університету з метою дотримання академічної доброчесності.
- створено універсальний архів-репозитарій відкритого доступу (<http://dspace.onu.edu.ua:8080/>), де розміщені наукові статті, монографії, автореферати, дисертаційні дослідження, а також і випускі й магістерські роботи студентів та науковців університету. Архів-репозитарій містить понад 29 тисяч документів.

XXI століття

При обслуговуванні «віртуального користувача», вже традиційними формами роботи стали:

- забезпечення доступу до передплатних баз даних та тріал-доступів;
- створення тематичних електронних баз даних:
  - Електронний каталог;
  - Імідж-каталог;
  - Інституційний репозитарій;
  - Електронна бібліотека рідкісних видань;
  - база даних «Періодичні видання ОНУ імені І. І. Мечникова»;
  - база даних «Навчальні та методичні матеріали»;
  - база даних «Дипломні роботи».
- презентація віртуальних тематичних виставок та оглядів нової літератури;
- налагоджування зв'язків із користувачами за допомогою он-лайн чатів та соціальних мереж.

**Виставкова
діяльність
бібліотеки**

Бібліотечний трансформер

ВІДАННЯ ТВОРІВ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
У ФОНДІ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ
ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

Укладачі: Мисир Г. П., Рудченко П. П.

До 150-річчя з дня народження Лесі Українки
Период: 100, роки: 6

З нагоди 150-річчя з дня народження Лесі Українки (на виконання Постанови Верховної Ради України «Про відзначення 150-річчя з дня народження Лесі Українки» № 2286-VIII від 08.02.2018 р.) Наукова бібліотека ОНУ імені І. І. Мечникова представила бібліотечний трансформер, що складається з 3-х частин.

Перша частина «Відання творів Лесі Українки у фонді Наукової бібліотеки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова» присвячена прититтєвим та рідкісним виданням окремих творів Лесі Українки та першим зібраними творів, а також мініатюрним й малоформатним виданням кінця ХХ ст.

Друга частина «По місцях перебування Лесі Українки в Одесі» має на меті згадати місця, де мешкала, які відвідувала, якими вулицями гуляла Леся Українка в Одесі.

Третя частина «Лесезнавство кафедри української літератури Одеського національного університету імені І. І. Мечникова від початків до сьогодення» висвітлює науковий доробок однієї з найстаріших українознавчих кафедр державних університетів Півдня України у напрямку дослідження творчості Лесі Українки.

**ПО МІСЦЯХ ПЕРЕБУВАННЯ
ЛЕСІ УКРАЇНКИ В ОДЕСІ**

Укладачі: Мисир Г. П., Рудченко П. П.

**Лесезнавство кафедри української літератури
Одеського національного
університету імені І. І. Мечникова
від початків до сьогодення**

Укладачі: Мисир Г. П., Рудченко П. П.

<https://bit.ly/3EpgXMi>

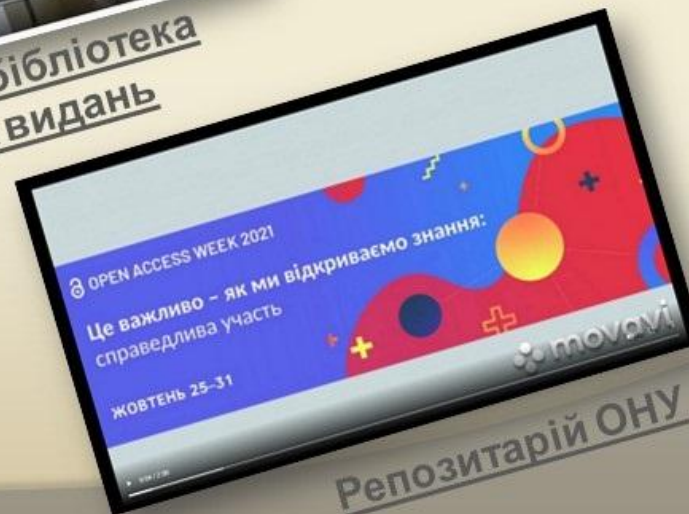
Відеоролики

Електронна бібліотека
рідкісних видань

Історія Наукової бібліотеки

Репозитарій ОНУ

У 2013 році в ОНУ імені І. І. Мечникова з'явився новий навчальний корпус. Площа будівлі складає 6500 кв. м. У новому корпусі розташована філія Наукової бібліотеки.

Вперше в історії бібліотеки було об'єднано сучасні абонементи та інформаційний зал Інтернет і електронних документів на 90 місць. Читальний зал обладнаний 30 комп'ютерами.

Наукова бібліотека Одеського національного університету імені І. І. Мечникова постійно працює, розвивається, реагує на виклики сучасності, модернізує процеси, забезпечує освітянський та науковий процеси університету, враховуючи потреби та запити теперішніх користувачів

